

בעמידה או בישיבה? מהו כוס פגום ואיך אפשר לתקנו? כמה צריכים לשתות? מי שותה?

יונתן שי פרידמן

1. ספר כלבו סימן מא ונהגו לומר הבדלות בניגונות במוצאי שבת משל למלך שמלוין אותו העם בשמחה ובשירים כך ישראל מלוין שבת כלתה ומלכתא בשמחה ובשירים וע"כ נכון להבדיל מעומד לכבוד המלך שאנו מלוין אותו ודרך לוויה מעומד, וקדוש נמי שהוא כמו שאנו יוצאין לקראת המלך היה לנו לאומרו מעומד מזה הטעם אך לפי שאין קדוש אלא במקום סעודה צריך לישב.
2. משנה ברורה רעא:מו דבכי האי גוונא מקרי טפי קידוש במקום סעודה כיון שיושב במקום סעודתו בעת הקידוש וכן הסכים בבאור הגר"א ומטעם אחר דכיון שאחד פוטר חברו בעינין קביעות שיקבעו יחד ובישיבה מקרי קביעות וכן"ל בסימן קס"ז ולפי דבריו גם השומעים צריכין לישב וטוב ליזהר בזה לכתחלה ויש לומר דגם דעתו הוא רק לכתחלה ועכ"פ צריך ליזהר שיקבעו השומעים עצמן יחד בעת הקידוש כדי לצאת ולא שיהיו מפוזרים ומפורדים והולכים אחד הנה ואחד הנה דזה לא מקרי קביעות כלל:
3. בית יוסף או"ח סימן רעא כתב הכל בו... שהיה לנו לקדש מעומד לכבוד המלך... אך לפי שאין קידוש אלא במקום סעודה צריך לישב... ולי נראה דמקדש מעומד נמי כיון דסמוך לשולחן הוא שפיר מיקרי במקום סעודה שהרי לדעת הרמב"ם בחג הסוכות צריך לקדש מעומד:
4. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות ערב שבת סימן כ ויכולו בקול רם בעמידה... והטעם שאומרים בעמידה משום שזהו עדות להקב"ה שהיום שבת ממלאכתו וקיי"ל דעדים בעמידה.
5. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת רעא:י מקדש על כוס מלא יין... ואומר ויכלו מעומד, ואח"כ אומר בפה"ג ואח"כ קידוש. הגה: ויכול לעמוד בשעת הקידוש, ויותר טוב לישב; ונוהגים לישב אף בשעה שאומר ויכלו, רק כשמתחילין עומדין קצת לכבוד השם כי מתחילין 'יום הששי ויכלו השמים' ונרמז השם בר"ת...
6. שו"ת יחזה דעת חלק ד סימן כו ולכן נהגנו לעמוד בקידוש של שבת ויום טוב, על פי דברי האר"י שצריך לומר הקידוש מעומד, (ורק השתיה צריכה להיות מיושב).
7. תלמוד בבלי מסכת פסחים קה: ושמע מינה: טעמו פגמו,
8. שולחן ערוך או"ח הלכות ברכת המזון קפב:ז בשעת הדחק מברכין על כוס פגום.
9. תלמוד בבלי מסכת פסחים קו. מאי טעמא טעמו פגמו - משום דכוס של ברכה צריך שיעור.
10. רמב"ם הלכות שבת כט:טז כלי שהיה מלא יין אפילו מחזיק כמה רביעיות אם שטה ממנו מעט הרי זה פגמו ונפסל ואין מקדשין על השאר מפני שהוא כשירי כוסות. /השגת הראב"ד/ א"א דוקא מן הכוס עצמו.
11. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ז ר' יונה טעם כסא ומתקן לה.
12. ב"ח א"ח סימן קפב והר"ם מרוטנבורק... וזה לשונו אבל לא מהני מה ששופך לתוכו מעט מעט יין שאינו פגום עכ"ל ונראה דטעמו כיון דסבירא ליה קמא קמא בטיל אם כן נעשה מה ששופך לתוכו הכל פגום.
13. שולחן ערוך או"ח הלכות ברכת המזון קפב:ו יכולין לתקן כוס פגום ע"י שיוסיפו מעט יין, ואפילו על ידי שיוסיפו עליו מים מיתקן (יראים).
14. משנה ברורה קפב:כז... ונהגין להוסיף עליו מתחלה מעט מהקנקן... ואח"כ שופכין אותו להקנקן ואז כשר היין להוציא לברכה:

Kol Bo

The Kol Bo comes from the period of the Rishonim but we are not sure who wrote it. It is a book of minhagim and halakhot written around the year 1300. According to some the author was R' Aharon Hakohen.

Rav Ovadya Yosef

1920-2014

Rav Ovadya Yosef was born in Baghdad and made aliya at the age of 4. He learned in the Yeshivot in the old city of Jerusalem and got smicha from the former Chief Rabbi of Israel Rav Uziel. In 1947 he was the Rabbi and Av Beit Din in Cairo. He returned to Israel in 1950 and remained there permanently, later becoming the Chief Rabbi of Israel. He is considered unique in our generation in terms of his bekiyut and phenomenal memory of all poskim, Shas, and Tanakh, giving many of his teshuvot the feeling of an encyclopedia entry. He deals with all areas of halakha in his teshuvot, especially modern ones. His teshuvot are called Yabia Omer and Yechaveh Da'at. At least 9 volumes of them are published. His teshuvot are easy to learn because they are in order, beginning with the sources and continuing to the halakha le-ma'aseh.

Rabbi Yoel Ben Shmuel Sirkis (Bach)

1561-1640

Rabbi Yoel Sirkis was born in Lublin and lived in central Europe. At different points held rabbinical positions in Belz, Brest-Litovsk (Brisk), Cracow and more. He wrote a commentary on the Tur known as the Bayit Chadash, or Bach. He was critical of those who relied solely on the Shulchan Arukh for psak rather than using the Gemara and mefarshim. In his commentary, he often discusses the fundamental principles as found in the Mishna, Bavli, Yerushalmi, and prior poskim. He also made suggestions for textual emendations of the Gemara known as Hagahot HaBach. He was the father-in-law of the Taz.

Rabbi Avraham ben Natan Ha-Yarchi

12th-13th century

Rabbi Avraham ben Natan lived in Provence, France. He is best known for writing Sefer Hamanhig, a major portion of which consists of his teshuvot. It also has a section where he quotes large portions of other writings, and it is used as a source for many writings that otherwise had been lost. It also contains descriptions of many minhagim he observed in France, England, Germany, and Spain, for which he is the only source.

Rabbi Tzidkiya ben Avraham Anav

1210-c. 1280

Rabbi Tzidkiya ben Avraham lived in Rome and was the author of the Shibbolei Haleket. It contains 372 paragraphs broken down into 12 sections on the halakhot and minhagim of davening, Shabbat, berakhot, Rosh Chodesh, Chanukah, Purim, Pesach, Chol Hamoed, fast days, Rosh Hashana, Yom Kippur, and Sukkot. At the end of the sefer he put teshuvot on topics such as brit mila, aveilut, tzitzit, shechita, yerusha, and ribit. As he implied by the title, much of the sefer is not original but culled from many earlier sources, though he did pasken many disagreements and weigh in on others.

Rabbi Yom Tov ben Avraham Asevili (Ritva)

c. 1260-1320

The Ritva was born in Seville, Spain, spending most of his life in Zaragoza, Spain, and was a student of the Rashba and Ra'ah. He is best known for his chiddushim on the Gemara, which are noteworthy for being clear and concise. He also published teshuvot as well as a commentary on certain sections of the Rif and Ramban.

Rabbi Shmuel ben Meir (Rashbam)

c. 1085-c. 1158

The Rashbam lived in France, was one of the authors of Tosafot, and was a grandson of Rashi. He was born in Troyes, France, and he learned from Rashi and the Riva. He was a rebbe to his brother, Rabbienu Tam. He wrote a perush on Chumash that is renowned for its emphasis on the plain peshat of the words. He therefore often disagrees with Rashi, and said that Rashi concurred with his approach. His emphasis on peshat sometimes led to controversial commentary, such that many printed chumashim left out large sections of his commentary. He also wrote a perush on many masekhtot of the Gemara, but we mostly have his notes on Bava Batra where his commentary appears in lieu of Rashi, and on the tenth chapter of Pesachim, where his commentary appears in addition to Rashi. The Rashbam earned a living from tending livestock and growing grapes.